

VERSLAG GOAB-KRING ZUID

Dit is het verslag van de kenniskring Zuid over GOAB, die online plaatsvond op 29 juni 2023 van 13:30 tot 15:00. Er waren 27 beleidsambtenaren aanwezig, een 1 vertegenwoordiger van OCW en 3 kenniskringleiders.

AGENDA

1. Welkom
2. Nieuws GOAB
3. Versterken toeleiding naar ve
4. Tegengaan segregatie
5. Tips en tops
6. Evaluatie en afronding

NIEUWS GOAB

Onderzoek algemeen

- **EVENING** is het effectonderzoek naar de maatregel 960 uur en pbm'er in ve. In het 2e Tussentijdsrapport zijn de resultaten van de kwaliteitsmetingen in de periode najaar 2021 tot en met voorjaar 2022 samengevat en vergeleken met de metingen in 2020. Hieruit blijkt:
 - Er is voornamelijk nog geen aanwijzing voor een effect van het beleid (uitbreiding uren) op de geobserveerde emotionele en educatieve proceskwaliteit (het aantal groepen met observaties was nog wat klein om effecten aan te tonen). De analyses laten echter sterke positieve effecten zien van de beleidsmaatregel op het aanbod VE-activiteiten, vooral in subgroepen. Tegelijkertijd laten de analyses een dalende algemene trend zien van kwaliteit in de ve-groepen. Dit heeft mogelijk met oplopende personeelstekorten te maken en de ervaren druk en uitdagingen in de sector. Ten slotte toont het door ouders gerapporteerde gebruik van opvang een stijgende lijn sinds 2020, van gemiddeld ruim 11 naar ruim 13 uur per week, zoals bedoeld door het beleid. De eerste analyses laten zien dat het 16 uur gebruik door doelgroepkinderen in 2021-2022 gemiddeld echter nog niet wordt gehaald.
 - Waar het gaat om de pbm'er in de ve, zijn de data verzameld in 2021, nog voor de invoering van de nieuwe beleidsmaatregel, en voor een kleiner deel in 2022. Toch laten de gegevens al een duidelijke stijgende trend zien in de inzet. Wanneer pmb'ers minstens een keer per week worden ingezet op een groep was dit in 2020 en 2021 gemiddeld gedurende 4.8 uur, maar in 2022 al gedurende 6.4 uur per week. Of dit een beleidseffect weerspiegelt, wordt formeel getoetst in het volgende rapport wanneer data van de volledige nameting (2022-2023) beschikbaar is. Kinderopvangaanbieders zijn vrij in hun keuze w.b. de inzet van de pmb'er - als het maar ten goede komt aan de doelgroepkinderen en er 10 uur per jaar per doelgroepkind wordt ingezet. Het kan in de groep, maar ook daarbuiten. Het is interessant om dit uit te wisselen in de gemeente: waar is waarom voor gekozen en wat lijkt het op te leveren?
- **Implementatie- en bestedingsonderzoek GOAB:** Het onderzoek is afgerond. Het rapport is nog niet openbaar maar 2/3 van de gemeenten hebben meegedaan aan het vragenlijstonderzoek en een kleiner aantal aan de grootboekanalyse over de besteding. Dank daarvoor! Het rapport wordt naar verwachting voor de zomer naar de Kamer gestuurd. Vanuit deze regio weten we al, dan een aantal gemeentes een onderbesteding hadden.

- *Onderzoek personeelstekort ve door Berenschot.* Dit onderzoek loopt op dit moment. Organisaties kunnen aangeven hoe het staat met personeelstekorten in de kinderopvang en specifiek voor ve, zodat ook op dat laatste beter zicht komt. Met dit onderzoek wil het ministeries van OCW en SZW niet alleen een beter beeld krijgen van de omvang van personeelstekorten in voorschoolse educatie, maar vooral ook mogelijke oplossingsrichtingen in kaart brengen.

Onderzoeken Onderwijsinspectie

- De [Staat van het Onderwijs](#) is gepubliceerd. Hierin beschrijft de Inspectie van het Onderwijs de stand van het onderwijsland. Uit de Staat blijkt dat er waar het gaat om onder andere kansengelijkheid en basisvaardigheden dat er lichtpunten zijn maar dat betere sturing onder andere door schoolbesturen op bijvoorbeeld doelen basisvaardigheden nodig is. Het advies is te (blijven) investeren in basisvaardigheden (taal, rekenen en digitale vaardigheden), gelijke kansen en (blijvende) professionalisering van leraren. Op het gebied van ve meldt de Inspectie dat er in matig en zeer stedelijke gebieden bij aanzienlijk deel van de gemeenten te weinig voorschoolse plekken zijn. In algemene zin nam het aantal voorschoolse kindplaatsen tussen 2020 en 2021 af, maar zijn er landelijk gezien nog wel voldoende plekken. De reden van afname is bij de inspectie niet bekend; mogelijk wordt het veroorzaakt door een tekort aan pedagogisch medewerkers of is dit nog een effect van de coronapandemie. LEA: Doelen en afspraken onvoldoende ingebed in kwaliteitscyclus, meetbare doelen ontbreken vaak, tegengaan van segregatie staat weinig op de agenda, oorzaken? En kansen als neutrale partner in gemeentelijk onderwijsdomein. Dit laatste wordt in deze kenniskring betwist: de gemeente moet regie voeren, wordt vaak om financiële input gevraagd. De gemeente is juist vaak de aanjager in een LEA.
- De Inspectie voert een themaonderzoek voorschoolse educatie uit, dat al een tijdje loopt. Hierbij gaat het om de kwaliteit en uitvoering van ve op locaties. Voor de zomer wordt de publicatie verwacht.
- Er is net gestart met een themaonderzoek vroegschoolse educatie op schoollocaties. De rapportage wordt in 2024 verwacht.
- Er loopt ook een themaonderzoek resultaatafspraken vroegschoolse. Ook dit wordt in 2024 verwacht. Er lopen nu gesprekken met gemeenten en schoolbesturen; doel is vooral inzichtelijk te krijgen waarom het lastig is resultaatafspraken te maken. Reactie gemeentes: wat zijn de verwachtingen en ambities als het gaat om resultaatafspraken. Je verwacht dat een doelgroepkind minimaal gelijk blijft in de ontwikkeling en het liefst vooruit gaat. Laat de scholen dat zelf in kaart brengen, zelf volgen en vergelijken met voorgaande jaren, met elkaar. Dat moeten ze ook vanuit de WPO: eind groep 2: de ontwikkeling in kaart brengen van de doelgroepkinderen. En vertrouwen op de rapportages. Interessanter is het kwalitatieve gesprek: over de pedagogische en educatieve kwaliteit en de groepsorganisatie. Deze aspecten bepalen uiteindelijk het effect van VVE. De professional doet er toe en hoe krijg je daar zicht op.

Kamerbrieven

- Verwachte kamerbrieven:
 - een verzamelbrief over o.a. beleidsreacties op de 4e meting implementatie- en bestedingsonderzoek (invoering PBM-er, besteding GOAB middelen gemeenten), op EVENING en op het thema-onderzoek inspectie kwaliteit voorschoolse educatie
 - een brief over de plannen verbeteren kwaliteit en bereik VVE (zoals vorige keer toegelicht, Programma Jonge Kind, pilot van 2 jaar in 19 grote gemeenten)

Overig

- Eind maart kwam de definitieve [SPUK](#) ve voor Oekraïense peuters. Uitgangspunten zijn:

- Middelen beschikbaar vanaf 5 ontheemde (Oekraïense) peuters die op 1 november 2022 gevestigd waren in de gemeente
- € 9.000 per peuter voor een aanbod in de periode augustus 2022 – december 2023
- Zelfde eisen (incl toeleiding) als voor overige ve-aanbod

Verantwoording via Sisa in de jaarrekening, waarbij je als gemeente zowel de kosten voor extra toeleiding als de kosten van de afgenomen uren van deze Oekraïense kinderen kunt verantwoorden. Collega's van Werk en Inkomen hebben vaak goed zicht op de aanwezige Oekraïense gezinnen met jonge kinderen.

- [Uitwerking](#) interbestuurlijk toezichtskader ve is gepubliceerd. Deze uitwerking geeft aanwijzingen voor gemeenten mbt afspraken voor OAB, segregatie en integratie. Ook staat hierin vermeld dat de VVE-vragenlijst voortaan door het college moet worden vastgesteld. Hierover hebben gemeenten op 12 juni 2023 een mail ontvangen vanuit de Inspectie. Het gaat over de vragenlijst van 2024.
- Een ambtelijke werkgroep van SZW, OCW en VWS is bezig met verkenningen rondom passende/inclusieve kinderopvang en plusopvang, voortbordurend op verkennende onderzoeken die in 2022 zijn uitgevoerd naar de omvang van plusopvang en de ervaringen van ouders hiermee. Deze zijn gebundeld [hier](#) terug te vinden, bijlage 3 en 5. Een onderzoek van [Berenschot](#) naar de ondersteuningsketen voor jonge kinderen (opvang en onderwijs) zal ook bijdragen aan de verkenning. Ministerie van OCW komt op termijn met een beleidsrijke reactie op alle onderzoeken.
- Er is een [infosheet](#) gepubliceerd over gemeenten en nieuwkomersonderwijs, met een overzicht van verplichtingen en financiële regelingen mbt nieuwkomers (incl Oekraïense ontheemden).
- Het concept kinderopvangtoeslagtarief voor 2024 is bekend gemaakt: het fiscaal maximum voor 2024 is voorlopig vastgesteld op € 9,65. Na Prinsjesdag volgt de definitieve vaststelling. Gemeentes zijn al bezig met het doorrekenen van dit bedrag en constateren dat er tekorten op de begroting dreigen. Kan het OAB budget niet worden verhoogd met een gelijk percentage als de KOT? Voorstel: een gezamenlijk signaal naar vng en min ocw en szw gaat over stijgende kosten, hoge verplichtingen tegen te laag budget voor gemeenten.

Laaggeletterdheid

Sinds 2020 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de aanpak van laaggeletterdheid: ontwikkeling, uitvoering en monitoring van een aanpak waarin laaggeletterden worden gevonden en opgeleid.

Vanaf 2025 moeten de Nederlandse gemeenten hierin de regierol vervullen om te helpen voorkomen dat er een nieuwe generatie laaggeletterden opgroeit.

Stichting Lezen en schrijven is bezig met integrale GezinsAanpak. Sommigen gemeenten doen al mee in de pilot.

Werk, gezondheid, taalachterstanden ouders en kinderen, communicatie problemen

3 doelen

- meer mensen helpen die Nederlands als moedertaal hebben. Zij vormen 65% van de groep laaggeletterden;
- investeren in een goede kwaliteit van lesaanbod, dat voor iedereen beschikbaar moet zijn;
- tegen 2024 moet elke gemeente hulp kunnen bieden aan laaggeletterden

Budget voor gemeentes, werkgevers, expertisecentrum basisvaardigheden

Tel mee met taal

Kamerbrief – bestuurlijke afspraken 20-24 OCW

[website VNG](#)

VERSTERKEN TOELEIDING NAAR VE

Rond toeleiding heeft consultatiebureau een kerntaak. Zij indiceren immers en kunnen vanaf dat punt ook de toeleiding starten naar een ve-locatie.

Er zijn ook aanvullende activiteiten/interventies om de toeleiding te versterken, zoals:

- Huisbezoeken m.b.t. inschrijven/gebruik indicatie/informereren (JGZ, ve-aanbieder) – bv de felicitatiedienst als een kind 2 jaar wordt
- Vve- coördinator/peuterconsulent
- Dreumesgroepen, spelochtenden
- Thuisinterventies, bijv. Instapje/Opstapje

Er is tijdens de kenniskring uitgewisseld hoe de toeleiding bij de aanwezige gemeenten georganiseerd is. Hieruit komen de een aantal tips en adviezen naar voren.

- Kijk goed naar bevolkingsopbouw, dan kun je anticiperen op groei dan wel krimp in aantallen peuters
- Toeleiding en indicering, is dit een gesloten keten?
- Indicaties worden niet verzilverd? Achterhaal waarom?
- Analyseer en baseer je verbeterplan op de 5 B's: beschikbaar, betaalbaar, bereikbaar, begrijpelijk, bruikbaar
- Is er een VE aanbod waar volgens het CBS dashboard de kinderen met een risico op onderwijsachterstanden wonen? Dus de mogelijke vindplaats? [Verwachte onderwijsachterstanden \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl)
- Kleine aanbieders/spreiding VE locaties: maak gebruik van kleine aanbiederstoeslag.
- Ouders zijn bang voor aanvragen KOT en mogelijke terug betaling achteraf ivm toeslagen affaire. Sommige gemeenten denken na over volledig vergoeden van VVE om deze reden.
- Andere benaming VE indicatie. Het klinkt alsof een kind al direct een label heeft of alsof er iets mis is. Een andere benaming zou kunnen helpen om dit te voorkomen en maakt het mogelijk makkelijker voor ouders om hun kind te laten deelnemen
- Andere benaming VE: bv naast spelen en leren (reguliere opvang) extra spelen en leren (VE) – zie Rotterdam en Enschede, Goudklas (nav presentatie GOUD onderwijs)
- Samenspelgroepen voor ouders en dreumes op kinderopvanglocaties
- JGZ toeleiding, voorlichting daarna thuis door VE ambassadeurs (huisbezoek en speelboxen)
- Peutermonitor inzetten
- Inzet VE-ambassadeurs, ouders die positieve ervaringen hebben
- Koppelen aan Kansrijke Start
- Samenwerken met de scholen: ib er bv

Er wordt nu gewerkt aan de handreiking Vergroten van het bereik VE – zie binnenkort op de website GOAB.eu.

SEGREGATIE TEGENGAAN

Segregatie gaat er over dat scholen een afspiegeling zijn van de wijk of kern waarin ze staan. Segregatie ging voorheen veelal over migratieachtergrond, nu gaat het over opleiding, inkomen en migratieachtergrond en wonen.

De Inspectie heeft verdiepend onderzoek gedaan naar de afspraken die gemeenten en po/vo maken over segregatie, integratie en onderwijsachterstanden. Dit onderzoek is gebaseerd op de vragenlijsten VVE die gemeenten jaarlijks invullen, aangevuld met een twintigtal diepte interviews. Uit het onderzoek blijkt dat gemeenten het moeilijk vinden om meetbare afspraken te maken. Als er al afspraken zijn dan gaat het veelal over voorschoolse educatie en gaat het over heterogene groepen in de ve.

De landelijke monitor bestaat onder andere uit een literatuurstudie en het vaststellen van de huidige mate van segregatie in wijken/gemeenten en het land. Op basis van deze maat kan worden berekend of er sprake is van veel (100%) segregatie of juist minder segregatie. Als er bijvoorbeeld twee scholen in een wijk staan, dan zouden deze beide in een niet-gesegregerde situatie beide eenzelfde afspiegeling zijn van de samenstelling van de wijk. In de praktijk is dit niet altijd zo. Uit het onderzoek blijkt:

- Er zijn stelselkenmerken die segregatie bevorderen blijkt uit literatuuronderzoek, zoals de vrije schoolkeuze of de vroege indeling naar niveau. Ook verschillen in het keuzeproces van ouders naar SES en het toelatingsbeleid van scholen zijn van invloed. Daarbij geldt, volgens de literatuurstudie, als er meer keuze is voor ouders, dan wordt het effect van de factoren die segregatie bevorderen versterkt.
- In zeer stedelijke gebieden is er (mede door die ruimere keuze voor ouders) sprake van meer segregatie in het po en vo.
- Hoe dichter je inzoomt op een wijk of kern, hoe relevanter de informatie die je hebt en hoe beter je ook kunt kijken wat de oorzaken zijn. Zo kun je voor het po dan bijvoorbeeld uitzoeken in hoeverre woonsegregatie een oorzaak is van segregatie in de kern of wijk.

De landelijke monitor segregatie gaat ook via beleidssimulaties ook onderzoeken welke interventies een effect zouden kunnen hebben. Voorbeelden van interventies zijn aanpassing toelatingsbeleid (centrale aanmeld), vrije keuze inperken (voorrang broertje/zusje; postcodebeleid), keuzeprocessen van ouders beïnvloeden e.d.

Er is verder uitgewisseld wat gemeenten doen om segregatie tegen te gaan. Hieruit blijkt wel dat dit een lastig onderwerp is voor gemeenten. Veel gemeenten hebben het gevoel dat dit niet in hun reikwijdte ligt om te beïnvloeden. Segregatie is ook het gevolg van rijksbeleid. Het is vaak ook woonsegregatie en het verlangen van alle ouders om kinderen op een school te hebben met vergelijkbare kinderen qua achtergrond speelt ook mee. Het is wel belangrijk om te bespreken in de LEA en afspraken/doelen hierover te maken voor het PO/VO. Uitstroom van de Taalklassen is ook een lastige: kinderen gaan vaak naar de school die eraan verbonden is, waar de Taalklassen zijn. Wat kun je doen om die kinderen te spreiden over alle scholen? Ouders hebben een vrije schoolkeuze. Er zijn gemeentes waar kinderen bewust worden ingeschreven verdeel over alle scholen. Dan gaan ze naar de Taalklas en na verloop van tijd keren ze dan weer terug naar de school waar ze ingeschreven staan.

Een van de conclusies: het rijk zelf stimuleert segregatie door o.a. ons kinderopvangstelsel. Kinderopvang is nog steeds een arbeidsmarktinstrument ipv een instrument om de ontwikkeling van alle kinderen te stimuleren en een instrument voor kansengelijkheid. Dat heeft tot gevolg dat gemeentes het overheidsbeleid moeten repareren. Gemeentes nemen al allerlei maatregelen zoals de mogelijkheid van BSO voor iedereen. Of de Rijke Schooldag/ School en omgeving breed in te zetten, niet alleen in de pilots. De pilots bevorderen helaas ook weer de ongelijkheid t.o.v. de gebieden waar geen pilots zijn. Door al die projecten en subsidiepotjes wordt een consistent beleid ondermijnd. Dat gevaar ligt ook weer op de loer bij het plan Ontwikkeling Jonge Kind bij de gemeentes in de veiligheidsregio's.

De gemeente Eindhoven is aan de slag gegaan met segregatie het afgelopen jaar.

Sonja Deutz van de CED-Groep heeft een presentatie gegeven over het programma GOUD onderwijs dat inzet op verbetering van de basisvaardigheden in het primair onderwijs. Dat is o.a. een doel van OCW, zie ook de Staat van het Onderwijs 2023 van de inspectie en bij veel gemeentes is het ook een speerpunt, mn taal.

Zie verder de presentatie.

<https://www.cedgroep.nl/merken/leerkracht-decaan-en-directeur-over-goud-onderwijs>

Congres Taalschatten (taalstimulering vanaf min 9 maanden) van de Number 5 Foundation (van Prinses Laurentien) voor gemeentes op donderdag 8 september in Eindhoven – tijd en plaats nog niet bekend. Op de website o.a. informatie voor gemeentelijke aanpak en Toolkit.

[Taalschatten](#)

EVALUATIE EN AFRONDING

Houd de website www.goab.eu in de gaten voor nieuwe handreikingen, verslagen en de planning van bijeenkomsten. Ook kun je je aanmelden voor de LinkedIn-GOAB-groep om op de hoogte te blijven.

De volgende bijeenkomsten wordt gehouden op **28 november 2023**. Dit is een digitale bijeenkomst van **13:30-15:30**. De link volgt te zijner tijd. Daarna fysiek op **21 maart 2024 (met ve-aanbieders) 13:30-15:30** in Weert/Eindhoven en fysiek op **18 juni 2024 13:30-15:30 in Weert/Eindhoven**.

Mis je een collega op onze GOAB-contactlijst of staat er een oud-collega op? Laat het weten via

a.derooij@cedgroep.nl